

стилізації форм у своїй професійній діяльності, виробляють у них вміння вільно і грамотно зображати як реально існуючі об'єкти, так і проєктовані.

У подальших дослідженнях планується детальне опрацювання форм і методів викладання образотворчих дисциплін у системі архітектурної освіти з використанням засобів комп'ютерного моделювання та комп'ютерної графіки.

Використана література:

1. Дагддян К. Т. Декоративная композиция как фактор развития образного мышления студентов. // Известия Южного федерального университета. Педагогические науки. № 9. – Ростов н/Д, 2009. – С. 151-156.
2. Логвиненко Г. М. Декоративная композиция : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности 030800 "Изобразительное искусство" / Г. М. Логвиненко. – М. : Гуманитар. Изд. Центр ВЛАДОС, 2005. – 144 с.
3. Панкратова А. В. Пропедевтика: теория и композиции для графических дизайнеров: методическое пособие к курсу "Пропедевтика (основы композиции)" / А. В. Панкратова. – Смоленск, 2010. – 60 с.
4. Чернышев О. В. Формальная композиция. Творческий практикум / О. В. Чернышев. – Минск : Харвест, 1999. – 312 с.
5. Паранюшкин Р. В. Композиция: теория и практика изобразительного искусства. – 2-е изд. / Р. В. Паранюшкин. – Ростов н/Д. : Феникс, 2005. – 79, [4] с. : ил. (Школа изобразительных искусств).

Карпова С. Н. Декоративная стилизация натюрморта как основа изучения проектной графики в системе профессиональной подготовки будущих архитекторов.

В статье рассматриваются методы декоративной стилизации на занятиях дисциплин художественного цикла. Проанализировано развитие творческих способностей студентов архитектурных вузов средствами декоративной стилизации.

Ключевые слова: стилизация, методы декоративной стилизации, творческие способности

Karpova S. Decorative stylization of still life as the basis of the study design schedules in the training of future architects.

This article deals with the methods of decorative stylization of artistic disciplines in the classroom cycle. Analyzes the development of creative abilities of students of architectural high schools by means of decorative stylization.

Keywords: stylization, methods of decorative stylization, creativity

УДК 378.091.322:37.011.3 – 051

Кобернік С. Г.

ПРОБЛЕМА ВДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті визначено роль самостійної роботи студентів у сучасних умовах реформування вищої освіти в Україні. Проаналізовано напрями для вдосконалення самостійної навчальної діяльності майбутніх учителів. Схарактеризовано основні форми, види та завдання самостійної пізнавальної діяльності студентів на прикладі методик навчання природничих дисциплін. Подано авторський погляд на систему завдань для самостійної роботи студентів, яка передбачає: завдання для аудиторної роботи під час проведення лекційних і лабораторних занять, комплексні завдання для позааудиторної самостійної навчальної діяльності, творчі індивідуальні завдання на вибір студента. Запропоновано методичні рекомендації для планування, виконання та оцінювання завдань самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни. Узагальнено досвід кафедри

теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін щодо організації самостійної навчальної діяльності майбутніх педагогів.

Ключові слова: *самостійна робота студентів, самостійна навчальна діяльність, форми та види самостійної роботи, завдання для самостійної роботи, аудиторна та позааудиторна самостійна навчальна діяльність, методики навчання природничих дисциплін, вища школа.*

Для досягнення високого рівня професійної підготовки майбутніх учителів необхідно вирішити такі головні проблеми: забезпечити можливість отримувати сучасні фахові знання для роботи у загальноосвітніх навчальних закладах та змінити підходи до організації самостійної роботи студентів. Це позитивно вплине на підвищення якості навчання, розвиток творчих здібностей студентів, їх прагнення до безперервного набуття нових знань, самовизначення та самореалізації.

Формування особистості здатної самостійно і творчо працювати в нових економічних та соціальних умовах є головною метою навчального процесу ВНЗ. Це вимагає утвердження нових взаємовідносин між суб'єктами педагогічної діяльності. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є вдосконалення організації самостійної пізнавальної діяльності студентів, що передбачає створення відповідного науково-методичного забезпечення.

Комплексний аналіз фахової літератури засвідчив, що дослідження різних аспектів самостійної роботи студентів є однією з важливих проблем педагогічної теорії і практики, а її вивченням займається широке коло науковців [1; 8; 10; 13; 14].

Метою статті є узагальнити досвід кафедри теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін щодо організації та змістового наповнення самостійної навчальної діяльності студентів з фахових методик у процесі підготовки майбутніх учителів. Виходячи з цього заплановано та реалізовано такі завдання: визначити роль самостійної пізнавальної діяльності студентів у сучасних умовах реформування вищої освіти; проаналізувати напрями для вдосконалення самостійної роботи майбутніх учителів; схарактеризувати основні форми, види та завдання самостійної навчальної діяльності студентів на прикладі методик навчання природничих дисциплін; розробити систему завдань для самостійної роботи студентів з фахових методик та перевірити її ефективність; запропонувати методичні рекомендації для планування, виконання та оцінювання завдань самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни.

Сучасна вища школа має сформувати у студентів уміння й навички систематичного самостійного навчального пошуку. У зв'язку з цим актуальною є проблема переорієнтації навчально-виховного процесу таким чином, щоб професійне становлення майбутніх педагогів було, насамперед, спрямоване на розвиток умінь самостійної діяльності. Тому вдосконалення самостійної навчальної роботи студентів сьогодні є одним з найголовніших завдань ВНЗ. Адже у процесі такої діяльності студент розширює та поглиблює знання, формує переконання, виховує волю, старанність, працелюбство. Усвідомлений рух студента сходинками самостійної пізнавальної діяльності сприяє розвитку в нього творчого рівня здібностей, забезпечує можливість успішного оволодіння знаннями, уміннями і навичками роботи з різними інформаційними джерелами, свідоме застосування їх у навчальній, а згодом і професійній діяльності.

Останнім часом проблема організації, методичного і дидактичного забезпечення самостійної навчальної роботи студентів досить широко обговорюється у фаховій науковій літературі, на наукових конференціях і семінарах [5; 6; 8; 9; 13].

Планування самостійної роботи, організаційні форми і види завдань, система контролю та оцінювання її результатів є однією із найбільш проблемних ланок вищої педагогічної освіти, яка потребує комплексного дослідження у зв'язку з сучасними

освітніми реаліями – прийняттям нового Закону про вищу освіту та інтеграцією України у європейське співтовариство [2; 7].

За кредитно-модульною технологією підготовки майбутніх учителів зростає домінування самостійної навчальної діяльності у засвоєнні знань, відбувається збільшення інтересу до пізнавальної діяльності студентів, оволодіння прийомами процесу пізнання, розвиток пізнавальних здібностей. Саме тому самостійна робота студентів стає головним резервом підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів.

Нині самостійна робота є однією з головних форм організації навчання у вищій школі й включає різноманітні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності, що здійснюються на аудиторних заняттях та у позааудиторний час, з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів, під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі [9, с. 272].

Сучасний етап розвитку вищої педагогічної освіти вимагає пріоритетного розв'язання таких проблем: створення належних умов для здійснення студентами самостійної роботи, розроблення системи завдань для організації аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студентів за змістом лекційних, практичних і лабораторних занять; підготовка методичних рекомендацій студентам щодо раціонального планування та організації самостійної навчальної діяльності; здійснення ефективного контролю за самостійною роботою і оцінювання її результатів. Для цього необхідно створити відповідне навчально-методичне забезпечення для вивчення кожної дисципліни, до складу якого мають увійти спеціальні навчальні посібники та окремі збірники завдань для самостійної роботи студентів з повними переліками завдань, зразками їх оформлення та рекомендаціями щодо їх виконання.

Аналіз існуючих теоретичних підходів до класифікації самостійної роботи студентів дозволив створити класифікацію завдань самостійної роботи майбутніх учителів предметів природничого циклу, визначити основні форми та види завдань для самостійної діяльності студентів з фахових методик навчання [9, с. 82-91].

Методично грамотне структурування навчального матеріалу з дисципліни є передумовою для якісного розроблення завдань для самостійної роботи студентів [6]. Завдання для самостійної роботи студентів з методик навчання природничих дисциплін нами розподілено на обов'язкові та додаткові. Для кожного з обов'язкових завдань встановлено рекомендований час їх виконання, який орієнтується на дещо вищий за середній рівень підготовки студентів. Хронометраж виконання додаткових індивідуальних творчих завдань не регламентується.

Форми та види завдань для самостійної роботи студентів з фахових методик згруповано за дидактичною метою за такими напрямками: оволодіння теоретичними знаннями; активізація пізнавальної діяльності; осмислення наявних причинно-наслідкових зв'язків та залежностей; закріплення набутих знань та формування вмінь і навичок їх застосування; відповідальність за прийняття самостійних рішень.

Найважливішим завданням методик навчання природничих дисциплін є глибоке оволодіння майбутніми вчителями теоретичними знаннями з дисципліни. Для цього використовуємо такі основні форми самостійної роботи студентів: повторення змісту лекцій, опрацювання тематично відповідних джерел інформації, конспектування окремих теоретичних положень.

Активізація пізнавальної діяльності студентів досягається шляхом внутрішнього осмислення навчальної інформації з дисципліни, спонукає до її самостійної структуризації та здійснюється у таких формах: пошук необхідної інформації, складання тез для виступу з актуального питання, розроблення зразків шкільної документації та планів-конспектів уроків різних типів.

Завдання щодо осмислення наявних причинно-наслідкових зв'язків та залежностей дозволяють не тільки закріпити теоретичний матеріал чи здобути навички його практичного застосування, а й усвідомити схему структурно-логічної відповідності зв'язків між окремими поняттями, явищами та процесами. Прикладами таких завдань з методик навчання природничих дисциплін є: підготовка аналітичних довідок, тематичний огляд фахових видань, складання структурних схем та заповнення узагальнювальних таблиць.

Закріплення основного теоретичного матеріалу та формування вмій і навичок його практичного застосування досягається шляхом виконання завдань алгоритмічного характеру, коли студент відтворює вже відомі з аудиторних занять або навчальних посібників дії на модифікованій інформаційній базі. З урахуванням особливостей вивчення конкретних тем з фахових методик майбутнім учителям пропонуються такі основні завдання для самостійної пізнавальної діяльності: вирішення аналітичних завдань, аналіз змісту навчально-методичного забезпечення шкільних предметів природничого циклу, порівняльний аналіз чинних підручників та навчальних посібників, заповнення документації за вказаним зразком.

У методиках навчання природничих дисциплін широкого застосування набули завдання адаптивного типу, які вимагають від студентів прояву відповідальності та творчості під час самостійного прийняття рішень. Такими завданнями є: створення й вирішення проблемних ситуацій, моделювання розвитку навчальних ситуацій, виконання групових проєктів, творча розробка змісту дидактичних матеріалів для вдосконалення шкільної природничої освіти.

Для широкого впровадження та використання наявного спектру форм та видів самостійної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни важливим є завдання забезпечити майбутнього вчителя необхідними теоретичними матеріалами, практичними розробками та збірником завдань для самостійної роботи студентів з відповідними методичними рекомендаціями.

Запропоновані для самостійного опрацювання студентами завдання за змістом навчальної дисципліни мають бути забезпечені сучасними інформаційними джерелами на друкованій або електронній основі. Тому для виконання студентами завдань самостійної роботи з методик навчання природничих дисциплін нами складено детальні переліки сучасних інформаційних джерел з використанням друкованих видань, електронних посібників і сайтів Інтернету. Для зручності застосування студентами джерела розподілені на базові, допоміжні та інформаційні ресурси [3; 4; 11].

Для ефективної організації самостійної роботи студентів з методичних дисциплін природничого профілю необхідно враховувати такі психолого-педагогічні умови: вибір видів і форм самостійної роботи залежить від мети і завдань навчальної дисципліни, ступеня складності, сучасних вимог практики, спрямованих на стимулювання пізнавальної активності студентів; цілі та завдання для самостійної роботи мають бути чіткими й зрозумілими для студентів; наявність системи розроблених різнорівневих завдань для самостійної роботи студентів з переліками інформаційних джерел і алгоритмами щодо їх виконання за змістом усіх видів аудиторних занять; забезпечення підручниками та навчальними посібниками або їх електронними версіями, дидактичними і навчально-методичними матеріалами; сформованість навчально-методичного комплексу з кожної дисципліни, що включає опис курсу, зміст та зразки завдань для самостійної роботи студентів, форми і засоби контролю за рівнем засвоєння студентами завдань для самостійної роботи та чітко визначені терміни їх проведення; застосування інноваційних технологій, інтерактивних методів, форм і прийомів під час захисту розроблених матеріалів, презентацій, моделювання студентами індивідуально-спрямованих й творчих

завдань самостійної роботи; запровадження системи моніторингу якості організації та результативності самостійної роботи на предмет виявлення її ефективності, поєднання з самоконтролем, відповідності потребам студентів у самоосвіті.

Створення викладачами навчально-методичного комплексу (нормативних навчальних та робочих програм, дидактичних матеріалів та мультимедійних презентацій до лекційних занять, інструктивно-методичних матеріалів до проведення лабораторних та практичних занять, системи завдань для самостійної роботи студентів, методичних рекомендацій щодо їх виконання, тестових завдань за змістом дисципліни) створює можливість для продуктивної реалізації самостійної роботи студентів та забезпечує високу якість її виконання.

Практичний досвід свідчить, що ефективність організації самостійної роботи з методик навчання природничих дисциплін забезпечується комплексним використанням аудиторних та позааудиторних форм навчання й дає змогу успішно розв'язувати такі навчально-виховні завдання: підвищити свідомість і міцність засвоєння методичних знань; виробити у студентів практичні уміння й навички згідно вимог навчальної програми; навчити користуватися набутими знаннями і вміннями у професійній діяльності та реальному житті; розвивати у студентів пізнавальні здібності, спостережливість, допитливість, логічне мислення, творчу активність, культуру розумової праці.

Під час планування будь-якого виду самостійної роботи викладачу необхідно: визначити її мету, основні завдання, засоби реалізації, регламент, кінцевий результат, форму перевірки (звітності) та критерії оцінювання.

Для конкретного виду самостійної роботи потрібно планувати оптимальний час на її виконання. Під час визначення змісту, обсягів та процедури оформлення завдань для самостійного виконання студентами слід завжди враховувати тематичні особливості навчального матеріалу, специфіку його вивчення та користь для майбутньої фахової діяльності педагога.

Для того, щоб студенти виконували самостійні завдання максимально ефективно і раціонально, з почуттям відповідальності й власної гідності необхідно з перших курсів привчати їх до алгоритмів самостійної діяльності. Кожний вид самостійної роботи потребує від студента засвоєння послідовності певних операцій і дій. При цьому викладачу необхідно надавати відповідні рекомендації та поради щоб ці прийоми постійно закріплювались і набували статусу вмінь й навичок.

За результатами дослідження проблеми вдосконалення самостійної навчальної діяльності майбутніх учителів у вищій школі зроблено такі висновки:

1. Розвиток системи вищої освіти України у зв'язку з її інтеграцією в європейський освітній простір та забезпечення відповідності світовим стандартам вимагає організації навчального процесу, в основу якого має бути покладено самостійну творчу діяльність студентів.

2. Самостійна робота студентів у системі сучасної вищої педагогічної освіти є основою підготовки висококваліфікованого фахівця з досконалим багажем наукових та методичних знань, а також умінь осмислювати та реалізовувати взаємозв'язки між складовими навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів. На сьогодні забезпечення студентів уміннями й навичками самостійної навчальної праці є пріоритетним завданням держави та педагогічною вимогою до роботи всіх без винятку викладачів.

3. Запропонована класифікація форм і видів самостійної навчальної діяльності студентів за дидактичною метою дала можливість розробити систему завдань з методик навчання природничих дисциплін за змістом лекційних та лабораторних занять, яка включає обов'язкові для виконання студентами завдання та індивідуальні завдання

творчого характеру на вибір студента [3; 4; 11].

4. На основі експериментального дослідження, що тривало протягом 2009–2014 рр. встановлено взаємозв'язок між успішністю студентів та організацією їх самостійної роботи з методик навчання природничих дисциплін. У ході експерименту доведено, що регулярне виконання студентами самостійних завдань підвищує рівень засвоєння знань і формування умінь з навчальної дисципліни, а це, у свою чергу, позитивно впливає на рівень самостійності й творчості майбутніх учителів.

Використана література:

1. Вантух В. Організація самостійної роботи у навчальному процесі / В. Вантух // Педагогічна думка, 2008. – № 2. – С. 30-31.
2. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.mon.gov.ua>> – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Іваха Т. С. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання хімії: методичний посібник для студентів хімічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / Т. С. Іваха. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 71 с.
4. Кобернік С. Г. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання географії: методичний посібник для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / С. Г. Кобернік. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 80 с.
5. Кобернік С. Г. Організація самостійної роботи студентів з методики навчання географії в умовах кредитно-модульної системи навчання / С. Г. Кобернік // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 22 : збірник наукових праць / за ред. В. П. Сергієнка. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 165-168.
6. Кобернік С. Г. Структурування навчального матеріалу як змістова основна розробки завдань для самостійної роботи з методичних дисциплін природничого профілю / С. Г. Кобернік, О. А. Цуруль // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції ["Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі". XVII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ], (Полтава, 27-28 травня 2010р.) / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава : Астроя, 2010. – С. 31.
7. Мороз І. В. Інтеграція вищої школи України в загальноєвропейську систему вищої освіти / І. В. Мороз // Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / за ред. акад. В. П. Андрушенка. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 189-198.
8. Мороз І. В. Оптимізація самостійної роботи студентів / І. В. Мороз // Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції "Сучасний стан природничо-математичної та технологічної освіти: тенденції та перспективи" / наук. ред. Г. С. Юзбашева. – Херсон : Айлант, 2010. – Вип. 13. – С. 249-253.
9. Самостійна робота студентів з методик навчання природничих дисциплін: теорія та практика : монографія / С. Г. Кобернік, І. В. Мороз, О. А. Цуруль та ін. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 315 с.
10. Цина А. Організація самостійної роботи студентів: методичний аспект / А. Цина, В. Цина // Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін в умовах моделювання освітнього середовища : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф. – Полтава : ПДПУ, 2004. – С. 93-97.
11. Цуруль О. А. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання біології: методичний посібник / О. А. Цуруль. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 61 с.
12. Цуруль О. А. Індивідуалізація самостійної роботи студентів з методики навчання біології / О. А. Цуруль // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.Сковороди". Спец. вип. "Індивідуалізація і фундаменталізація навчального процесу в умовах євроінтеграції" (Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.). – Переяслав-Хмельницький : Ризографіка, 2007. – С. 415-420.
13. Цюприк А. Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів на основі особистісно-орієнтованого підходу / А. Цюприк // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2004 – С. 17-19.
14. Чепига М. Керування тематичною самостійною роботою студентів / М. Чепига // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 25-32.

Кобернік С. Г. Проблема усвоєння самостійної навчальної діяльності майбутніх учителів в вищій школі.

В статті визначено роль самостійної роботи студентів в сучасних умовах реформування вищої освіти в Україні. Проаналізовані напрямки для

усовершенствования самостоятельной учебной деятельности будущих учителей. Описаны основные формы, виды и задания самостоятельной познавательной деятельности студентов на примере методик обучения естественных дисциплин. Предложен авторский взгляд на систему заданий для самостоятельной работы студентов, которая включает: задания для аудиторной работы во время проведения лекционных и лабораторных занятий, комплексные задания для внеаудиторной самостоятельной учебной деятельности, творческие индивидуальные задания на выбор студента. Поданы методические рекомендации для планирования, выполнения и оценивания заданий самостоятельной работы студентов по учебной дисциплине. Обобщен опыт кафедры теории и методики обучения естественно-географических дисциплин по организации самостоятельной учебной деятельности будущих педагогов.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, самостоятельная учебная деятельность, формы и виды самостоятельной работы, задания для самостоятельной работы, аудиторная и внеаудиторная самостоятельная учебная деятельность, методика обучения естественных дисциплин, высшая школа.

Kobernik S. G. The problem of improvement of independent educational activities of future teachers in higher schools.

The article states the role of independent work in modern conditions of reforming higher education in Ukraine. The trends to improve self-learning of future teachers are analyzed. The author determined the basic forms, types and tasks of independent learning of students on the example of teaching methods of natural sciences. The author's approach to the tasks for independent work of students, which includes: a task for classroom work during lectures and laboratory sessions, complex tasks for independent educational extracurricular activities, creative individual tasks on the student's choice. The guidelines is given for the planning, implementation and evaluation of students' independent work tasks are suggested. The experience of the chair of Theory and Methods of Teaching Natural Sciences concerning the organization of independent training of future teachers is generalized.

Keywords: independent work of students, independent learning activities, forms and types of self-study, tasks for independent work, extracurricular class and independent learning activities, teaching methods of natural sciences, high school.

УДК 153.922.73-029:7

Лапот-Джєрва Кінга

ХУДОЖНЯ ОСВІТА І ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

У статті розкриваються особливості художньої освіти і підтримки розвитку дитини. Це обумовлено тим, що основною здібністю, яку потрібно розвивати в ранній освіті, є здібність пошуку і відкриття нових речей. В такий спосіб процес навчання не буде тільки способом акумуляції знань, але обійме також розуміння того, в який спосіб ті знання можуть бути використані.

Ключові слова: художня освіта, підтримка розвитку дитини.

Зміни, які безперервно відбуваються в педагогіці, вимагають від вчителя постійного пошуку нових, кращих освітніх рішень. Реальність вимагає застосувати новаторські методи і форми роботи. У сучасних концепціях освіти пріоритетом стала допомога розвитку дитини, підтримка його здібностей і розвиток креативності в сфері мислення і діяльності.

Однією з найважливіших освітніх площин, яка в особливий спосіб піднімає питання, пов'язані з навчанням дитини, налаштованої на пошук, є художня освіта. Принциповим здається питання: наскільки в нашій системі освіти ми робимо акцент на всебічний